
[2014-37-RE](#)

CAUSA 2014-37-RE

(Martín Jaen c/ SAAS)

Aute del Tribunal Constitucional del 15-12-2014 relatiu al recurs d'empara 2014-37-RE

Número de registre 455-2014. Recurs d'empara

Aute del 15 de desembre del 2014

BOPA núm. 71, del 24 de desembre del 2014

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 19 de setembre del 2014, per la representació processal de la Sra. Emília Martín Jaen, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra la sentència del 27 de maig del 2014 i contra l'aute del 17 de juliol del mateix any, dictats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels drets a la jurisdicció, a un procés degut substanciat per un tribunal imparcial, a la defensa i a obtenir una decisió fonamentada en Dret, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets fonamentals esmentats i que anul·li parcialment les resolucions objecte de recurs per tal de restablir els seus drets, és a dir, que es procedeixi a donar lloc a les pretensions sol·licitades;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41, 88 i 98 c);

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítol sisè;

Vist l'informe del Ministeri Fiscal del 14 d'octubre del 2014;

Escollat l'informe del magistrat ponent, Sr. Isidre Molas Batllori;

Antecedents

Primer

La Sra. Emília Martin Jaen va ser acomiadada pel Servei Andorrà d'Atenció Sanitària (SAAS) mitjançant un acomiadament no causal, d'acord amb l'article 90 del Codi de relacions laborals.

La Sra. Emília Martin Jaen va presentar una demanda contra el SAAS en què sol·licitava la declaració de la nul·litat d'aquest acomiadament, ja que s'havia vulnerat l'article 10 de la Constitució pel fet d'haver estat acomiadada després d'haver instat un judici contra el SAAS en què impugnava una sanció disciplinària, en el marc de la qual el SAAS va decidir aplanar-se. En aquesta demanda, entre altres punts, sol·licitava la readmissió en el seu lloc de treball.

Segon

El 5 d'abril del 2013, la Secció Civil del Tribunal Unipersonal de la Batllia va acordar desestimar aquesta demanda.

Tercer

La Sra. Emília Martin Jaen va interposar un recurs d'apel·lació contra aquesta decisió i, el 27 de maig del 2014, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va dictar una sentència mitjançant la qual acordava estimar parcialment aquest recurs, revocava la sentència de la primera instància en el sentit de declarar la nul·litat del comiat i reconeixia el dret de la treballadora a ser readmesa en el seu lloc de treball.

Quart

La representació processal de la Sra. Emília Martin Jaen va presentar un incident de nul·litat d'actuacions contra aquesta decisió per tal com va considerar que s'havien vulnerat els seus drets a la jurisdicció, a un procés degut substanciat per un tribunal imparcial, a la defensa i a obtenir una decisió fonamentada en Dret, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

Cinquè

El 17 de juliol del 2014, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va inadmetre a tràmit l'incident de nul·litat d'actuacions esmentat per tal com va considerar que havia estat presentat fora del termini de 15 dies naturals que la Llei transitòria de procediments judicials atorga.

Sisè

El 19 de setembre del 2014, la representació processal de la Sra. Emília Martin Jaen va interposar un recurs d'empara contra la sentència del 27 de maig del 2014 i contra l'aute del 17 de juliol del mateix any, dictats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels drets a la jurisdicció, a un procés degut substanciat per un tribunal imparcial, a la defensa i a obtenir una decisió fonamentada en Dret, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

En un primer punt relatiu a l'incident de nul·litat d'actuacions, aquesta part manifesta que tot i que la

recurrent no havia tingut mai la intenció d'abandonar el seu dret a interposar aquest incident (de fet l'escrit estava datat de l'11 de juny del 2014, malgrat que no es va registrar fins el 18 de juny següent), considera que aquest incident tal com existeix en l'actualitat és una condició processal abusiva i contrària al "*recurs efectiu*" establert a l'article 13 del Conveni per a la salvaguarda dels drets humans i de les llibertats fonamentals. Aquest és un mer tràmit processal per poder accedir al Tribunal Constitucional, absolutament inefectiu pel fet que està afectat per dues carències importants: la desestimació de la quasi totalitat d'incidents i que a més s'han de presentar davant la mateixa jurisdicció que ha dictat la sentència impugnada. De fet no es tracta d'un vertader recurs jurisdiccional, sinó simplement d'un recurs de revisió. En aquest sentit cita la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans que declara que els justiciables no han d'exhaurir les vies de recurs quan aquestes no siguin ni adequades, ni efectives (sentència del 16 de setembre de 1996, Akdivar i altres c/ Turquia, o sentència del 20 de febrer de 1991, Vernillo c/ França).

Per consegüent, al·lega que malgrat que s'ha desestimat el seu incident de nul·litat d'actuacions per raó del seu caràcter extemporani, demana al Tribunal Constitucional que admeti a tràmit el seu recurs d'empara.

Pel que fa al fons concret del recurs d'empara que es fonamenta en la vulneració dels drets fonamentals de la recurrent, destaca que si bé la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia dóna, en essència, la raó a la recurrent i anul·la el seu acomiadament, aquesta Sala no extreu les conseqüències d'aquesta decisió, pel fet que no es condemna a la part adversa a pagar les indemnitzacions degudes, així com les costes del judici.

Efectivament, d'una banda no es va procedir a la realització de les proves sol·licitades per aquesta part que haurien permès demostrar l'existència d'una situació d'assetjament laboral i, d'altra banda, si l'acomiadament era nul calia declarar la condemna de l'altra part a pagar, els salaris i els altres complements d'ençà aquest acomiadament, la indemnització per l'assetjament laboral, la indemnització per les despeses mèdiques provocades per la situació de depressió generada per tots aquests fets i les costes processals, ja que la recurrent s'havia vist obligada a denunciar la seva situació.

Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets fonamentals esmentats i que anul·li parcialment les resolucions objecte de recurs per tal de restablir els seus drets, és a dir, que es procedeixi a donar lloc a les pretensions sol·licitades.

Setè

El 14 d'octubre del 2014, el Ministeri Fiscal va presentar un informe en què considera que en aquesta causa no s'han acomplert els requisits establerts a l'article 94 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional. Efectivament, aquest article exigeix l'esgotament de la via ordinària en la defensa del dret presumptament vulnerat pels mitjans i els recursos que la legislació estableixi. En aquesta causa la sentència dictada per la Sala Civil en apel·lació va ser notificada a la recurrent el 27 de maig del 2014, la qual tenia 15 dies naturals per formular un incident de nul·litat d'actuacions, tanmateix, aquest incident es va formular 23 dies després. Per tant, la formulació d'aquest incident és extemporània i la seva no admissió a tràmit per part de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia és conforme a Dret i comporta el no esgotament de la via ordinària.

Per consegüent, la causa tampoc és admissible a tràmit en seu constitucional.

Fonaments jurídics

Primer

L'incident de nul·litat d'actuacions successiu a la sentència del 27 de maig del 2014 del Tribunal Superior de Justícia, notificada el mateix dia, va ser presentat el 18 de juny del 2014. Va ser interposat, doncs, set dies després del termini de quinze dies naturals a comptar de la seva notificació, és a dir, que va ser interposat fora de temps, de manera extemporània. Per aquesta raó, per no haver estat interposat dins del termini definit pel dret andorrà, el Tribunal Superior de Justícia en el seu aute del 17 de juliol del 2014 no el va admetre a tràmit. Contra aquestes resolucions (sentència i aute) ha estat presentat un recurs d'empara davant el Tribunal Constitucional.

L'article 86 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional disposa que *"El recurs d'empara (...) s'interposa enfront sentències desestimatòries de la demanda dictades en última instància per la jurisdicció ordinària"*. Així mateix, l'article 94.2 d'aquesta mateixa Llei disposa que *"Una vegada no es pugui interposar cap més recurs ni existeixi cap mitjà més en defensa del dret constitucional vulnerat, la persona a qui hagi estat vulnerat el dret constitucional a la jurisdicció pot interposar recurs d'empara davant del Tribunal Constitucional."*

La jurisprudència d'aquest Tribunal Constitucional és constant en la confirmació i en la interpretació d'aquest article 94, vegeu per exemple l'aute del 9 de juny del 2000, recaigut en la causa 2000-7-RE: *"Tal com ja ha afirmat en ocasions successives aquest Tribunal, l'esgotament previ dels recursos ordinaris i, específicament, del recurs especial substanciat com incident de nul·litat d'actuacions, és requisit indispensable per poder admetre a tràmit qualsevol procediment d'empara constitucional contra resolucions judicials. Òbviament, aquest esgotament previ no s'ha produït en el present cas per negligència de la part ja que va presentar el corresponent incident de nul·litat fora del termini que estableix el precepte esmentat de la Llei transitòria de procediments judicials, fet que, a la vegada, va donar lloc a la inadmissió a tràmit d'aquest incident pel Tribunal Superior de Justícia. Així, qualsevol altra consideració sobre el fons de la qüestió es fa innecessària i s'ha de rebutjar de ple la tramitació de l'empara constitucional que se sol·licita."*

I vegeu també els autes del 8 de juny del 2009, recaiguts en les causes 2009-7-RE i 2009-8-RE: *"Aquest Tribunal Constitucional s'ha pronunciat reiteradament en relació amb el caràcter indispensable del recurs especial substanciat com a incident de nul·litat d'actuacions, per poder admetre a tràmit qualsevol procediment d'empara constitucional contra resolucions judicials, ja que efectivament aquest recurs representa l'últim tràmit per esgotar la via judicial ordinària (veure causes 99-15-RE, 99-16-RE, 99-17-RE i 2000-13-RE)."*

Convé recordar, una vegada més, que no es tracta de ser més o menys rigorós en la interpretació de les normes processals. Les lleis processals contenen normes imperatives, que no poden ser derogades per la voluntat de les parts. El termini establert en l'article 18 bis 3 de la Llei transitòria de procediments judicials disposa quinze dies naturals des de la notificació de la darrera resolució denegatòria: *"la persona afectada per la vulneració pot demanar al jutge o al tribunal que la va dictar, la seva anul·lació, sempre que no hagi pogut denunciar aquesta vulneració anteriorment, en el termini de quinze dies naturals des de la notificació"*. En aquest cas, la recurrent va ometre de formular l'incident de nul·litat d'actuacions, el qual s'ha de considerar com una condició prèvia i ineluctable per a la interposició posterior d'un recurs d'empara per vulneració dels drets continguts

en l'article 10 de la Constitució.

De la mateixa manera, en l'aute del 21 de desembre del 2009, recaigut en la causa 2009-22-RE, el Tribunal Constitucional va declarar: "*També hem reiterat que les normes processals no són mers formalismes, sinó regles que incorporen i afecten a valors i principis constitucionals i a drets fonamentals. Coadjuven de manera molt rellevant a la realització de l'Estat de Dret i al correcte exercici del poder judicial, tot garantint, entre d'altres, la igualtat processal de les parts en litigi. En definitiva, el seu respecte escrupolós té tanta transcendència com el de les regles substantives, de les quals sovint és difícil precisar-ne les diferències de naturalesa.*"

Les dates de la sentència i del document que interposa l'incident de nul·litat d'actuacions fan evident que la recurrent va deixar transcórrer el termini que tenia sense haver fet ús del seu dret i que, per tant, no va esgotar totes les vies que l'ordenament jurídic posava al seu abast per a la defensa dels seus drets; un requisit previ per a la interposició del recurs d'empara, perquè, en tot cas, l'incident de nul·litat d'actuacions no va ser interposat segons els terminis prescrits pel dret andorrà [d'acord amb l'art. 26 del Conveni per a la salvaguarda dels drets humans i les llibertats fonamentals i en les condicions que ha explicat el Tribunal Europeu dels Drets Humans (sentència del 19 de març de 1991, Cardot c/ França, sèrie A núm. 200, pàg.18, paràgraf 34)].

La conclusió és que la recurrent ha presentat aquest recurs d'empara sense haver esgotat, en el marc de la jurisdicció ordinària, tots els remeis que l'ordenament jurídic andorrà preveu per a la defensa dels seus drets.

Segon

Sobre aquest retard en la presentació de l'incident de nul·litat d'actuacions la recurrent no addueix motivacions excepcionals, com podrien ser, per exemple, la força major o un fet nou o desconegut que pugui o que hagi influït en la decisió, o d'altres, que podrien ser valorats, i fins i tot, considerats d'acord amb una interpretació poc rigorista de la llei, motius certament inusuals en dret procedimental; per contra, manifesta que "*l'escrit d'incident de nul·litat fou redactat en data 11 de juny del 2014 (el mateix dia en què expirava el termini) i presentat en data 18 de juny del 2014*"; és a dir, havia trigat set dies més a presentar-lo.

Aquest recurs d'empara per vulneració del dret a la jurisdicció contra la sentència i l'aute referits parteix com a motivació de la consideració del caràcter inadequat o innecessari de l'incident de nul·litat d'actuacions esmentat, establert per l'ordenament jurídic andorrà en base a dues motivacions: a) la creença en la seva carència d'efectivitat ("*pràcticament el 100% dels incidents de nul·litat són desestimats*"); i b) el fet que es tracta d'un recurs "*davant de la mateixa jurisdicció que ha dictat la sentència atacada*"; i que segons el parer de la recurrent es tracta "*simplement d'un recurs de súplica que s'obra davant la jurisdicció sobre les seves pròpies sentències*". Tot i aquesta argumentació crítica, la recurrent no deixa de presentar-lo, encara que ho fa, notòriament, fora de termini.

Però la incidència de nul·litat configurada per l'ordenament jurídic en el marc de l'Estat de Dret andorrà no és "*una condició processal abusiva*", ni és inefectiva. Aquest Tribunal considera que "*té per objecte la solució en seu judicial ordinària de les possibles lesions que s'han pogut efectuar al dret a la jurisdicció*" (aute del Tribunal Constitucional del 9 de juny del 2000, recaigut en la causa 2000-7-RE). Així, d'una banda, constitueix el final del procediment davant la jurisdicció ordinària i, si fos el cas, permet una eventual revisió, correcció o precisió dels termes de la sentència, i, en

especial, d'altra banda, és la porta que obre l'accés, en el seu cas, a la intervenció de la jurisdicció constitucional.

Cal esmentar que en aquest cas no hi ha hagut incidències durant el procediment que possessin en qüestió la possible imparcialitat dels tribunals ordinaris. La selecció i la interpretació del dret aplicable, així com la valoració de les proves són funcions que corresponen en exclusiva a la jurisdicció ordinària, i han portat al Tribunal Superior de Justícia a estimar parcialment el recurs d'apel·lació presentat, a revocar la sentència del Tribunal Unipersonal del Batlle del 5 d'abril del 2013 i a "declarar la nul·litat del comiat" laboral de la recurrent. En tot cas, el Tribunal Constitucional no és una tercera instància, sinó una jurisdicció constitucional que només pot conèixer de recursos d'empara quan el recurrent hagi utilitzat totes les vies que li ofereix l'ordenament per a la defensa dels seus drets constitucionals.

Tercer

Finalment, en les resolucions impugnades el Tribunal Constitucional no adverteix decisions arbitràries o raonaments que no estiguin fonamentats en Dret, encara que no siguin compartits per la recurrent. En tot cas "*El Tribunal Constitucional ha reiterat que l'ordenació dels processos judicials i la selecció, interpretació i aplicació de les regles processals que els regeixen correspon en exclusiva als jutges i tribunals de la jurisdicció ordinària o judicial i aquesta tasca tan sols adquireix relleu constitucional en els supòsits taxats que aquest Tribunal ha anat posant en relleu, com ara, pel que aquí interessa, el fet que no s'hagi donat resposta a les pretensions formulades per les parts o que aquesta resposta sigui irraonable des de la perspectiva lògica o, excepcionalment, jurídica (és a dir, quan la selecció, interpretació o aplicació d'aquestes regles s'aparti de les pautes interpretatives emprades de manera unànime i reiterada per la comunitat dels juristes).*"

La no presentació en temps degut de l'incident de nul·litat d'actuacions suposa que la recurrent no ha exhaurit tots els mitjans legalment previstos, requisit indispensable per tal d'interposar el recurs d'empara i, per tant, el Tribunal Constitucional ha de declarar la seva no admissió a tràmit.

Per tot allò que s'ha exposat,

El Tribunal Constitucional del Principat d'Andorra,

DECIDEIX:

Primer

No admetre a tràmit el recurs d'empara 2014-37-RE interposat per la representació processal de la Sra. Emília Martin Jaen contra la sentència del 27 de maig del 2014 i contra l'aute del 17 de juliol del mateix any, dictats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia.

Segon

Notificar aquest aute a la representació processal de la recurrent, al president de la Batllia, al

president del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal.

Tercer

Publicar aquest aute, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

Acordat a Andorra la Vella, el 15 de desembre del 2014.

Laurence Burgorgue-Larsen
Presidenta

Isidre Molas Batllori
Vicepresident

Pierre Subra de Bieusses
Magistrat

Juan A. Ortega Díaz-Ambrona
Magistrat